

Kako do savršenog imana

<"xml encoding="UTF-8?">

Iman i ibadet

Abdurahman Sullemi podučio je sina Imama Husejna, a.s., suri Fatiha. Kada je dijete u njegovom prisustvu proučilo Fatihu, Imam Husejn je učitelja u vidu priznanja, ne samo novčano nagradio, nego mu je dao i platna, a k tome mu je još usta napunio biserima. Prisutni su mu prigovorili u vezi s njegovim postupkom. Imam Husejn, a.s., im odgovori: „Kako će moje materijalno davanje biti jednako sa njegovim davanjem, odnosno, njegovim podučavanjem?“[1]

Ovim je Imam Husejn, a.s., htio poručiti: Sura Hamd koju je naučilo moje dijete neuporedivo je vrijednija od mog materijalnog dara. Islamski predvodnici su toliku pažnju poklanjali vjerskim temeljima i islamskom podučavanju djece da su se jasno odriicali i udaljavali od očeva i majki koji nisu bili zainteresovani za vjerski odgoj svoje djece. Od Božijeg Poslanika, s.a.v.a., prenosi se sljedeće: Poslanik, s.a.v.a., je pogledao na neku djecu te je rekao: “Teško li se djeci na kraju vremena zbog njihovih očeva!” Pa ga upitaše: “A da li misliš, Božiji Poslaniče, na očeve mnogobošce?” Odgovorio je: “Ne, mislim na očeve vjernike koji svoju djecu ne uče nikakvim farzovima, a zadovoljni su njihovim neznatnim materijalnim stvarima. Ja se njih odričem, a i oni [se mene odriču.”[2]

Nužnost odgoja imana

I zapadni naučnici ozbiljno priznaju i preporučuju potrebu vjerskog podučavanja u cilju dobrog odgoja i obezbjeđivanja sreće djeteta. Rejmond Bič kaže: „Bez sumnje je moralno i vjersko poučavanje više od drugih pitanja odgovornost porodice, jer odgoj bez morala ne donosi ništa osim lukavog kriminalca. S druge strane, ljudsko srce se ne može okrenuti moralu ako u njemu nema vjere. I ako neko želi podučiti nekoga moralnim principima bez vjerske osnove, to je kao namjeravati načiniti živo tijelo bez disanja. Prva predstava i poimanje koje dijete u svom umu stekne o Bogu proističe iz njegovih odnosa sa ocem i majkom. Isto tako, prva njegova svijest o poslušnosti, velikodušnosti i istinoljubivosti prevashodno ovisi o djelovanju i ponašanju porodice. Sve ove stvari dijete treba da usvaja u prvim godinama života, jer upravo u ovim

godinama djetetov um bolje od ostalog doba pamti ono što opaža. Roditelji ne samo da imaju pogodan položaj da obrate naročitu pažnju na djetetovu svjest i misli u njegovim prvim godinama, već su obavezni upoznati dijete sa njegovim Gospodarom – Bogom i svim Njegovim dobročinstvima i moćima te Njegovom voljom i veličinom. Upravo zato se ne može dijete podučavati moralu i moralnim načelima bez vjerske podloge. Stoga se dijete treba podučavati iz dva bogata izvora: jedan je vjera, a drugi je priroda.”[3] Dijete koje se od samog početka odgaja na temelju imana i vjerovanja u Boga posjeduje jaku volju i psihi. Ono je od početka svoga djetinjstva jako i hrabro, a primjetni su sjajni rezultati vjere u ispravnom i dobrom govoru i ponašanju. Iskreni Jusuf, a.s., bio je dijete Jakuba, a.s., Ovo ljupko dijete je lekciju obožavanja Boga naučilo od svog velikog oca te je pod njegovim skutima odgojen kao vjernik. Njegova starija braća su mu počela zavidjeti te su donijeli odluku da mu naškode. Odveli su ga u pustaru i nakon maltretiranja i ružnog postupanja prema njemu naumiše da ga ubiju. Potom odustaje od ubistva te ga baciše u bunar, i na kraju kao dijete-rob, on biva prodat egipatskoj karavani. Ebu Hamza upita Alija ibn Husejna, a.s.: “Koliko je godina hazreti Jusuf imao kada su ga braća bacili u bunar?” Imam, a.s., je odgovorio: “Devet.”[4] Od djeteta koje ima devet godina, i koje se zatekne u ovako nepovoljnim uvjetima, ne može se očekivati ništa do strah i strepnja. Ali snaga vjere ostvarila je snažan i nevjerovatan utisak na ponašanje ovog djeteta. Kada su Jusufa izvadili iz bunara i kada su ga prodali kao roba, jedan od prisutnih obratio je pažnju na stanje djeteta te je iz milosti i blagosti kazao: “Budite ovome usamljenom djetetu blagodarni.” Jusuf čuvši ovu rečenicu tiho i smireno reče: “Onaj koji je s Bogom, nije ni sam, a ni usamljen.”[5] Halima Sa'dijja, dovilja časnog Poslanika, je kazala: “Kada je hazreti Muhammedu bilo tri godine, jednoga dana me je upitao: ‘Majko, gdje idu svakog dana ova moja braća?’ Ona odgovori: ‘Oni tjeraju ovce na pašu. ‘A zašto i mene ne povedu?’” Ona upita ‘A želiš li ići sa njima?’ On odgovori: ‘Da!’” Sutradan ujutru ona je hazreti Muhammeda oprala, namazala mu kosu uljem i na oči mu navukla surmu te mu je o vrat objesila jednu jemensku krunu za čuvanje od zla. Mali Muhammed je strgnuo tu krunu i rekao: “Majko, moj Bog koji je uvijek sa mnom dovoljan mi je kao čuvar i zaštitnik.”[6] Vjera u Boga, koje je dijete od 3 godine imalo, učinila je da ono bude slobodno, hrabro i snažnog karaktera. Dječija psiha je pripravna za primanje vjerskog i moralnog podučavanja poput plodne i spremne zemlje, tako da kada se u nju baci zrno ona ga odgoji i ono proklija. Roditelji su dužni da ojačaju moral svoga djeteta i to što je prije moguće te ne bi trebali olahko propustiti nijednu priliku za to. Potrebno je da vrlo rano i u prvim prilikama dijete poduče ljubavi i sklonosti ka Bogu i prvacima vjere. Prenosi se od Imam Sadika, a.s., da je rekao: Podučite dijete što prije islamskim predajama, prije nego vas preduhitre vaši protivnici te svojim nevaljalim govorom okupiraju dječije srce.[7] Pročišćenje

duše i obraćanje pažnje na vlastiti duhovni aspekt predstavlja dnevnu obavezu svih ljudi. Radi sticanja ljudskog savršenstva, potrebno je da svi ljudi –istovremeno dok udovoljavaju svojim (materijalnim) željama i ostvaruju užitke – povedu računa i o svom duhovnom aspektu i da na planu duhovnog uzdizanja učine stanoviti napor.

Imam Ali, a.s., je kazao: Vjernik svoje vrijeme dijeli na tri dijela: Vrijeme za obraćanje svome Gospodaru, vrijeme za sticanje životne opskrbe i vrijeme za uživanje u dozvoljenom i udovoljavanjenje svojim dozvoljenim nagonima. [8] Obezbjedivanje hrane i užitaka zajedničke su osobine ljudi i životinja. Ono što čovjeka izdvaja i uzdiže u odnosu na životinje jesu čovjekove duhovne veze sa Uzvišenim i njegovo postizanje umnih i emocionalnih savršenstava... Imam Sadik, a.s., je rekao: Prije nego umreš, sačuvaj svoju dušu od onoga što šteti njenom dobru i sreći. Upravo kako se trudiš u sticanju životne opskrbe, tako isto se potrudi u oslobađanja svoje duše od nečistoća, jer zaista, tvoja duša je u zalogu tvojih djela.[9]

Upravo kao što su za čuvanje života i tjelesnog zdravlja neophodne stalne ekonomske aktivnosti i higijenske mjere, isto je tako za očuvanje psihičkog zdravlja potrebno stalno bdijenje i ulaganje stanovitih napora. Onaj ko želi postići uzvišenost duše i čistotu nutrine, potrebno je da svoj govor i ponašanje u potpunosti stavi pod strogu kontrolu, da se kloni svega što vodi grijehu i nečistoći duše te da svoj jezik sačuva od nevaljalog i prljavog govora. Potrebno je da čovjek svakog dana svodi račun sa samim sobom te da sva svoja svakodnevna djela detaljno izanalizira. Rekao je Ebu-l-Hasan Er-Rida, a.s.: Nije od nas onaj ko svaki dan ne svodi račun sa sobom.[10] Glavni zakon vjerovanja je dubina čovječije duše i različiti aspekti njegove psihe. Istinski vjernik je onaj koji je uvjeren u božanska i poslanička naučavanja u svom nutarnjem biću. Na temelju međusobne sprege i isprepletenosti, međusobnog uticaja tijela i duše jednog na drugo, za vjernika je nužna harmonizacija odnosa između ovog dvoga. Jer, u skladu s islamskim predajama, iman označava zbir duhovnih uvjerenja, očitovanja jezika te tjelesnih i djelatnih manifestacija. Baš kao što predavanja jednog profesora ili operacija hirurga jačaju njihove naučne korijene, isto tako zikr i tjelesni ibadeti pobožnih ljudi jačaju njihov unutarnji iman. Imam Ali, a.s., je kazao: Prvi znak imana u čovjekovom srcu jeste sićušno svjetlo i bjelina. Kada Božiji rob nastavi i uveća činjenje dobrih djela, ono (svjetlo) raste i uvećava se sve dok se cijelo srce ne osvijetli.[11] Nesumnjivo, ustrajavanje u tjelesnim ibadetima i skrušenim dovama pred Uzvišenim Gospodarom je snažan činilac prosvjetljenja duše i jačanja osnova vjerovanja. Jedan značajan dio islamskih naučavanja o duhovnom uzdizanju tiče se ibadeta i skrušenog obraćanja Bogu (munadžat). Neki ibadeti i zikrovi kao obavezna ili dobrovoljna djela, propisana su u posebnim okvirima, dok su neki drugi ibadeti, zikrovi i dove, propisani da se izvode po slobodnoj volji. Neki ibadeti, zbog određenih interesa i

dobara, izvode se javno, a za značajan dio drugih ibadeta, uključujući i dove, naglašeno je da se trebaju obavljati u samoći i skrovitosti. Imam Sadik, a.s., prenosi od svog oca, a on od svojih .očeva da je Poslanik, s.a.v.a., rekao: *Najveći ibadet po nagradi je onaj koji je najskriveniji*

Vjerska nadahnuća

Uticaj vjerskih nadahnuća u čovjeku dublji je od filozofskih misli. U minulim civilizacijama upravo je vjera oblikovala osnovu i temelj kako individualnog, tako i društvenog života. Evropsko tlo i sada je pokriveno ostacima hramova koje su podigle nekadašnje generacije. Međutim, danas gotovo da niko ne razumije njihovo značenje. Pa ipak, izvršavanje vjerskih obaveza u modernom vremenu, ostalo je jedna od neophodnih duhovnih djela određenih osoba i ponovo se manifestuje kod osoba višeg kulturnog nivoa. Vjerske, kao i moralne aktivnosti imaju raznolike aspekte, koje na najosnovnijem nivou – u vidu neodređenih i nejasnih nadahnuća – vuku čovjeka ka nekoj većoj snazi koja nadilazi materijalne i misaone manifestacije našeg svijeta, što prerasta u tiho obožavanje i potragu za apsolutnom Ljepotom. Ona ljepota i krasota koja je krajnji arifov[12] cilj, ne pojavljuje se ni u kakvom posebnom obliku, nikakvim posebnim jezikom se ne može opisati i skrivena je u središtu stvari našeg pojavnog svijeta. Pokrenuti se ka pročišćenju nefsa (duše) odveć je težak zadatak, zato je malo osoba koje imaju motiva otisnuti se na ovaj put. Onaj ko se pak otisne na ovaj opasni i teški put mora se osloboditi sam sebe (svog ega) i odreći ovosvjetskih stvari, a zatim, u tami mrkle noći, dok plače zbog nemoći i posrtaja, tražiti Božiji dobrotu. Na ovaj način on stiže do slobode duše i dova za njega postaje [duhovno putovanje – jedino što kasnije ne može opisati ono što vidi].[13]

Pripremni ibadeti

Da bi djeca od početka bila odgojena kao vjernici, potrebno je u njima sa vjerskog aspekta uspostaviti ravnotežu između duha i tijela. Upravo zato je islam s jedne strane obavezao roditelje da dijete usmjere i okrenu ka Bogu te da ga poduče osnovnom bogoslužju i obredoslovlju, a da se s druge strane djeca navikavaju na obavljanje namaza i ibadeta. Muavija ibn Vehab je kazao: Upitao sam Imam Sadika, a.s., u kojoj godini treba dijete podsticati da počne klanjati? Rekao mi je: "Između šest i sedam godina?"[14] Božiji Poslanik, s.a.v.a., je rekao: Svojoj djeci naređujte da od sedam godina počnu klanjati.[15]

Imam Bakir, a.s., u jednom detaljnom hadisu opisao je dužnosti djetetovih bližnjih po pitanju vjerskog odgoja u različitim godinama. Sa tri godine učite dijete riječima Božijeg jedinstva "La-ilahe- ilallah", a sa četiri godine podučite ga još "Muhammedu resulallah". Sa pet godina okrenite dijete prema kibli te mu kažete da spusti glavu na sedždu. Sa punih šest godina dijete ćete podučiti da ispravno obavi ruk'u i sedždu. Sa sedam godina djetetu ćete reći: 'Operi svoje [ruke i lice i klanjaj namaz.' [16

Dječije obraćanje Bogu

Pripremni ibadeti djeteta i djetetovo obraćanje Bogu ostavljaju svijetle tragove u njegovoj duši i psihi. Moguće je da dijete namaske izraze i rečenice ne razumije, ali značenje njegove usmjerenosti ka Bogu, njegovog obraćanja Bogu, traženja pomoći od Boga, upućivanje molbi Bogu, dijete shvata u svom dječijem svijetu. Ono postaje optimist, njegovo srce je sigurno u Boga i Njegovu neograničenu milost. U svojoj nutrini ono osjeća oslonac za sebe. To stanje optimizma i sigurnosti te usmjerenost ka neograničenoj Božijoj moći, predstavlja najveći kapital i polog sreće u svim dobima života koji će biti pred njim. Dijete će kasnije u teškim vremenima, u vrijeme nepovoljnih događanja biti kadro da se koristi ovome unutaršnjom snagom, da se osloni na nju, da bude sigurno i da u plimama i osekama životnih događaja sa .smirenom i spokojnom sviješću sačuva svoju ličnost

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

*One koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah pomene, smiruju - a srca se doista, kad se Allah...
pomene smiruju! (Er-Ra'd, 28)*

Da bi neko postigao visoko duhovno stanje nije potrebno da bude učenjak ili genije. Dovoljno je da to želi, da svakog jutra i svakog popodneva odvoji nekoliko minuta samo za sebe, da se izoluje od svijeta te da prizove svoju savjest kao sudiju, pa da tako spozna svoje greške i da uspostavi plan njihovo ispravljanja. U isto vrijeme, oni koji znaju način obraćanja Bogu trebaju upućivati dove. Obraćanje Bogu uvijek donosi rezultat, pa čak i onda kada to nije onaj rezultat koji smo mi željeli. Upravo zato djecu treba u ranoj mladosti naviknuti da kratko vrijeme provedu u šutnji i tišini obraćajući se Bogu. Svako ko je jednom uspio, može kada god to poželi dostići mirni svijet koji nadilazi slike stvari i riječi. Tada postepeno nestaje tmina i kao da iz [izvora svjetlosti kroz tišinu protiče svjetlost.[17

-
- [1] Mustadrak, sv. 1, str. 290.
- [2] Mustadrak, sv. 2, str. 625.
- [3] Ma we farzandane ma, str. 8.
- [4] Tefsiru Burhan, str. 495.
- [5] Madžm'ue werram, sv. 1, str. 33.
- [6] Biharu-l-envar, sv. 6, str. 92.
- [7] Nehdžu-l-belaga, sv. 6, str. 47.
- [8] Kafi, sv. 2, str. 453.
- [9] Kafi, sv. 2, str. 455.
- [10] Kafi, sv. 2, str. 455.
- [11] Mehadžetu-l-bejda, sv. 1, str. 277.
- [12] Nema izvora
- [13] Ensane nashenakhte, str. 128.
- [14] Vesail sv. 2, str. 3.
- [15] Mustadrak, sv. 2, str. 171.
- [16] Mekarimu-l-ahlak, str. 115
- [17] Rah wa rasme zandagy, str. 98